

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Esittävän taiteen -klubi

Performanssitaide tuottajan haasteena

Emma Tuononen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

Toukokuu 2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Emma Tuononen	Sivumäärä 44 ja 5 liitesivua
Työn nimi Esittävän taiteen -klubi: Performanssitaide tuottajan haasteena	
Ohjaava opettaja Molla Walamies	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni käsittelee toukokuussa 2009 tuottamaani Esittävän taiteen -klubia, Jyväskylän ravintola Vakiopaineessa. Suunnitelmanani oli järjestää performanssiclubi, mutta matkan varrella huomasin, kuinka eri tavoin ihmiset performanssitaiteen ymmärtävät. Etsin esiintyjiä performanssiclubilille ja mukaan ilmoittautui niin improvisaatioteatteriryhmä kuin kontakti-improvisaatio tanssijoitakin. Huomasin, että Keski-Suomen seudulla on verrattaen vähän performanssitaiteilijoita, eikä performanssi käsitteenä ole yleisesti tuttu tai selkeästi määritelty.</p> <p>Opinnäytetyöni raportissa pyrin avaamaan performanssin käsitettä ja sen määrittelyn problematiikkaa. Tuon esille myös performanssitaiteen lähtökohtia ja rinnakkaisia taiteenlajeja.</p> <p>Kuvaan työssäni toteutuneen Esittävän taiteen -klubin syntyvaiheita ja tuottamista. Klubi järjestettiin yhteistyössä Tajun kulttuurikollektiivin kanssa. Tajun pyrkii olemaan kaikille avoin, yhteiskunnallisesti aktiivinen tekijäverkosto, jonka arvoihin ja toimintatapoihin kuuluu muun muassa epäkaupallisuus. Tämän vuoksi pohdin myös epäkaupallisuutta kulttuurituotannossa sekä nollabudjetilla järjestetyn tapahtuman haasteellisuutta ja merkitystä.</p>	
Asiasanat Performanssitaide, esittävä taide, epäkaupallisuus, kulttuuripolitiikka, kulttuurikollektiivi, kulttuurituotanto	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Emma Tuononen	Number of Pages 44 ja 5 liitesivua
Title Club for performing arts – Performance art as a challenge for producer	
Supervisor Molla Walamies	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>This thesis examines how in May 2009 I produced a club for performing arts at the Jyväskylä bar Vaikiopaine. At first I had planned to organize a performance art club, but along the way I noticed how many different ways people understand the meaning of performance art. I was looking for artists for a performance art club, but more of an improvisational theater group signed up than contact improvisation dancers. I noticed that only a few performance artists live in Central Finland, and that the concept of performance art is not familiar in this region of the country.</p> <p>In my thesis I explore the concept of performance art and the difficulty of defining it. I also describe the starting points of performance arts and other parallel forms of art.</p> <p>In this thesis I will describe all the tasks that took place while producing the club. The club was organized in cooperation with the Taju cultural collective. Taju intends to be a socially active community open to all, whose values include anti-commercialism, among many other things. Therefore I consider as well the question of commercialism in cultural production together with the challenge and the significance of production with a zero budget.</p>	
Keywords Performance art, performing art, anti-commercialism, cultural policy, collective of culture, culture production	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 PERFORMANSSI	8
2.1 Katsaus performanssitaiteen historiaan	8
2.2 Performanssikäsitteen määrittelystä	9
2.3 Esitystaiteesta	11
3 TUOTTAJUUS	15
3.1 Tuotannon perusteet	15
3.2 Epäkaupallisuus kulttuurituotannossa	16
4 PRODUKTI	19
4.1 Taju	19
4.2 Esittävän taiteen -klubi	20
4.3 Tapahtumakäsikirjoitus	28
4.4 Nollabudjetti	28
4.5 Markkinointi	29
5 ARVIOINTI	32
6 POHDINTAA	38
LÄHTEET	41
LIITTEET	45
LIITE 1. Palaute, Jukka Oskari	
LIITE 2. Palaute, Letto	
LIITE 3. Palaute, Perun Perunat	
LIITE 4. Palaute, Mind Less Company	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on keväällä 2009 järjestämäni Esittävän taiteen -klubi. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan lähdin tekemään performanssiklubia, mutta produktin tekovaiheessa kohtasin ongelman performanssin määritelmästä. Hain esiintyjä performanssiklubille, ja ilmoittautuneet esiintyjät kokivat tekevänsä performanssia ja vaikka mielestäni kaikki esiintyjät olivat hyviä sekä esitykset laadukkaita, ne eivät kuitenkaan vastanneet käsitystäni performanssitaiteesta. Tämä ongelma haastoi minut pohtimaan, miten performanssi voidaan määritellä. Lisäksi varmistuin siitä, että on tarpeellista tehdä performanssitaidetta tutummaksi ihmisille. Opinnäytetyössäni pyrin avaamaan performanssin moniulotteista käsitettä sekä sen määrittelemisen vaikeutta. Tämän lisäksi kuvaan tuottamaani produktia eli Esittävän taiteen -klubin tekemistä ja sen haasteita.

Halusin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, koska se on käytännöllinen ja samalla konkreettinen näyte oppimastani. Lisäksi se on minusta hyvä keino näyttää miten ja millaista kulttuurityötä haluan tehdä. Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin performanssiklubin monestakin syystä. Ensiksikin, performanssi on minulle henkilökohtaisesti tärkein ja rakkain taidemuoto. Sen avulla voi näyttää erilaisia tunteita ja asioita mielenkiintoisella tavalla. Myöskään performanssien vaikutusta yhteiskunnallisesti kantaaottavana toimintakeinona en vähättele.

Toinen syy, miksi päätin lähteä tekemään Jyväskylään performanssiklubia, oli performanssitaiteen vähäinen näkyvyys kaupungissa. Olen kuitenkin kohdannut Keski-Suomen seudulla ennakkoluuloja performanssia kohtaan. On hyvinkin mahdollista, että monilla liittyy siihen kielteisiä ajatuksia. Performanssi mielletään helposti humoristiseksi pelleilyksi ja sitä tehdään, kun ei ole muutaakaan esitettävää (Mäkinen 2005, 108). Kielteinen suhtautuminen on tavallista nykytaiteen parissa, koska sitä pelätään ja siihen liitetään negatiivisia tunteita. Voisiko negatiivisuus johtua siitä, ettei performanssitaiteesta tiedetä tarpeeksi eikä sitä ymmärretä? Positiivisemmän imagon ja suhtautumistavan vuoksi haluan omalta osaltani tehdä performanssitaidetta tunnetummaksi Keski-Suomessa ja antaa taiteilijoille mahdollisuuden ilmaista itseään.

Pidän performanssitaiteen monitasaisuudesta ja haasteellisuudesta. Performansseissa minua kiinnostaa myös se, että ne tuottavat ihmisille vahvoja tunnereaktioita sekä saavat ihmisen pysähtymään ja ajattelemaan. Olen muutamia vuosia sitten ollut mukana performanssiryhmässä nimeltä Mieskiintiö, joka suunnitteli ja toteutti performansseja Lahdessa. Mieskiintiön performanssit olivat niin kutsuttua jalkautumista (Carlson 2006, 179, 253-257). Menimme julkisille paikoille ihmisten sekaan improvisoimaan tarkoituksena oli hämmäntää, yllättää ja herättää ajatuksia. Yleisesti ottaen olen aktiivisesti pyrkinyt osallistumaan performanssitapahtumiin ja -klubeihin.

Uskon omaavani laajan käsityksen performanssitaiteesta niin yleisön, kulttuurituottajan kuin taiteilijankin näkökulmasta. Vaikka performanssi on suhteellisen nuori taiteenlaji, sen kentällä on ehtinyt tapahtua paljon ja se on levinnyt lähes maailmanlaajuisesti. Performanssilla on värikäs historia ja toivottavasti vielä vaikuttavampi ja monipuolisempi tulevaisuus. Mielestäni lajin kehittämisen ja uuden luomisen ehtona on tuntea ja ymmärtää sen historia.

Performanssin käsitteen määrittelemisen on minusta kiinnostavaa. Mikä tekee performanssista performanssitaidetta ja mikä erottaa sen muista esittäivistä taiteista? Monet pitävät performanssin hienoutena juuri sitä, että se ylittää rajoja ja sillä ei ole tarkkoja kriteerejä. Tämä saattaa johtaa siihen, että jokainen voi määritellä performanssin haluamallaan tavalla. Itse en kuitenkaan halua hyväksyä tätä. Pidän siitä, että performanssin kenttä on laaja ja että se rikkoo tottumuksia monella tasolla. Performanssi ylittää ja yhdistää niin asioiden kuin käsitteidenkin totuttuja normeja. Samalla se uudelleen muokkaa ihmisten fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurillisia raja-aitoja. Tutkija Helena Erkkilä kirjoittaa, että vaikka performanssiksi on helppo mieltää lähes mitä tahansa, ainakin yksi yhteinen, ja tärkeä, ominaisuus performansseilla on; ne on hyväksytty taiteen kentällä ja se on tärkeintä (Erkkilä 2008, 49).

Performanssit ovat käsite- ja kehotaidetta, mikä voi tehdä esityksistä älyllisiä ja fyysisiä. Performanssit ovat monesti hyvin monitasoisia ja niiden tulkinnessa sekä taidepuheessa yhdistyy niin taide, filosofia, psykologia kuin politiikkakin. Kuukausien suunnittelun jälkeen itse performanssiesitys voi kestää vain muutamia minuutteja, mutta siitä voidaan puhua vielä vuosienkin päästä.

Nykytaide ei ole helppo taiteenlaji ja performanssi on yksi vaikeimmista nykytaiteen alueista. Juuri tämän takia se minua kiehtookin. Asia on voitu esittää hyvin yksinkertaisesti, mutta silti se sisältää paljon ajatuksia ja informaatiota. Performanssitaiteessa yhdistyy niin postmodernismi, keho- ja käsitetaidekin sekä paljon muuta.

2 PERFORMANSSI

2.1 Katsaus performanssitaitteen historiaan

Uskon siihen, että ymmärtääkseen jonkun asian, täytyy tuntea sen historia. Uutta on vaikea lähteä luomaan, jos sille ei ole minkäänlaista pohjaa. Vanhaakaan ei voida kehittää parempaan suuntaan, jos ei tiedä sen puutteita. Vaikkei historia saa sanella tulevaisuutta, on menneisyyden tiedostaminen silti tärkeää.

Performanssin sanotaan syntyneen 1970-luvulla. Tarkemmin ottaen silloin keksittiin performanssin käsite ja se vakiintui yleisesti terminä (Carlson 2006, 154, 163-164). Kuitenkin performanssin kaltaisia esityksiä nähtiin jo 60-luvulla. Nämä ”performanssit” olivat yleensä hyvin poliittisia ja niitä esitettiin muun muassa mielenosoituksissa. Tuohon aikaan politiikan katsottiin olevan henkilökohtaista ja jopa ruumiillista. 1960-luvulla syntyi monenlaisia poliittisia taideliikkeitä, joista esimerkkinä mainittakoon aktionistit. (Carlson 2006 186; Oksanen 2009, 39.)

Aktionistit kutsuivat taidettaan ”suoraksi taiteeksi”, mutta parhaiten heidät tunnetaan Wienin aktionisteina. Heidän tavoitteena oli häivyttää elämän ja taiteen rajat: he halusivat taiteen pois maalauskanakalta. Tunnusomaista aktionisteille oli provokatiivisuus ja skandaalihakuisuus. He saivat paljon negatiivista kritiikkiä osakseen ja saattoivat toimia myös lain ulkopuolella saavuttaakseen poliittisia ja kulttuurillisia päämääriään. Situationistit oli Euroopassa toiminut vastaavanlainen ryhmä. Aktionistit tekivät yhteistyötä Yhdysvaltalaisen Fluxus-ryhmän kanssa, joka järjesti jo 1950-luvulla happeningeja eli tapahtumia, joissa yleisö oli osa taidetapahtumaa. Happeningien tarkoituksena oli saada yleisö reagoimaan (Oksanen 2009, 37; Eronen 2008, 17-20.)

Performanssin juuret ovat monissa avantgardistisissa suuntauksissa. Se jatkaa esimerkiksi futurismin, dadaismin ja surrealismin perinteitä (Carlson 2006, 125, 151, 158). Performanssin historia jaetaan yleensä kahteen liikkeeseen: moderniin ja postmoderniin performanssiin. Modernia suuntausta edustavat avantgarde-kokeilut ja postmodernin performanssin juuret ovat Yhdysvalloissa,

josta se on levinnyt ympäri maailman sellaiseksi, jollaisena se nykyään tunnetaan (Eronen 2008, 20).

Kun postmoderni performanssi sai alkunsa 1970-luvun Yhdysvalloissa, performanssit käsittelivät arkea, kehontoimintoja ja taiteilijan omia kokemuksia. 1980-luvulla performanssit alkoivat monimutkaistua ja niiden perustana oli äänet sekä visuaaliset mielikuvat. Euroopan performanssikulttuuri sai jalansijaa samaan aikaan, kun konenainen Laurie Anderson teki performanssia tunnetuksi Yhdysvalloissa. Iso-Britanniassa ensimmäiset performanssit olivat ulkona esitettäviä speaktaakeleja, joissa mekaanisilla laitteilla oli suuri rooli. (Carlson 2006, 163-166; Marjanen 1999, 1.)

1980-luvun puolivälissä performanssit palasivat osittain juurilleen, kun aiheet alkoivat taas käsitellä yhteiskuntaa ja politiikkaa (Carlson 2006, 186). Performanssin määritelmä alkoi saada uusia alakäsitteitä, kuten feministinen-, omaelämäkerrallinen-, sissi- ja katuperformanssi (Carlson 2006, 224-239, 253-258). Feministiset performanssit halusivat näyttää naisen kehollisuuden ja sen, miten kulttuuri siihen vaikuttaa. Naistaiteilijat olivat tehneet identiteettiä, sukupuolta ja politiikkaa koskevia teoksia jo 1960-luvulla. (Oksanen 2009, 48; Carlson 2006, 224-230).

2.2 Performanssikäsitteen määrittelystä

"Nykyisin performanssi-sanaa käytetään niin monenlaisista esityksistä, että termi ei enää ole kovin täsmällinen tai edes käyttökelpoinen" (Sederholm 2000, 189).

Olen erityisen kiinnostunut siitä, miten performanssin käsite määritellään. Mikä tekee esityksestä performanssitaidetta? Toiset mieltävät kaikenlaiset esitykset performanssiksi tai ainakin kaiken kokeellisen esittävän taiteen. Itselläni on selkeä mielikuva siitä, mikä on tai voi olla performanssia, mutta en ole löytänyt sille yleispätevää määritelmää. Sen takia haluan tutkia performanssin historiaa ja ilmenemistapoja.

Performanssitaide on alusta alkaen ollut vaikeasti määriteltävissä. Se on jatkuvasti muuttuva taiteenlaji, jota ei edes haluta rajata. Performanssin yksi ominaispiirre onkin *”lukkoon lyömättömyys”*. (Carlson 2006, 124-125, 157.) Performansseille ollaan yritetty löytää yhdistäviä ja mielestäni jopa yleviä piirteitä, kuten *”kulttuurin taiteeseen kohdistaman hyötysuhteen vastustaminen”*. Carlsonin mukaan performanssin tiukka määrittelemine ei ole välttämättä mielekästä, koska se on taiteilijoiden luomaa elävää taidetta. (Carlson 2006, 124, 125.) Se muuttuu ja elää koko ajan.

Performanssin määrittelyssä on erotettavissa kaksi eri koulukuntaa. Toiset haluavat painottaa performanssitaiteen vapautta; toiset taas korostavat määrittelyn tärkeyttä. Määrittelemine on kuvailua, perustelua ja vertailua. Määrittelyn pelko on vertailun pelkoa. Vertailu on maailmankuvan järjestämistä ja näkemyksen muodostamista, eikä siinä ole mitään pelättävää. (Hotinen 2002, 15). Vertailu ei aina sisällä arvottamista paremmasta ja huonommasta, vaan se auttaa ymmärtämään kontekstia ja analyysia. Itse en usko, että performanssitaide olisi ilman kriteerejä ja keskustelua niistä.

Minusta on rikkaus, että on monenlaisia performansseja ja että performanssin kenttää yhdistää tietynlainen rajattomuus sekä kokeilunhalu. Monesti performansseista puhutaankin kokeellisista esityksistä. Koen myös, että ollessaan yhteiskunnallisesti, sosiaalisesti tai kulttuurisesti vaikuttava, joudutaan menemään asetettujen esteiden yli. Tätä ei voida tehdä, ellei rajoja ole. Haluan korostaa performanssitaiteen käsitteen määrittelyn tärkeyttä, ehdottoman tiukan rajanvedon sijaan. Minusta on tärkeää yrittää ymmärtää mitä performanssi on, mutta samalla myös pitää sen kenttä avoimena kehittyäkseen. Taiteen, kokemuksen ja ilmiön sanallistaminen on tärkeää ymmärtämisen, analysoinnin ja kehittymisen kannalta, muttei ole lopullista. Ilmiön sanallistaminen, eli yritys määritellä kokemaansa ei kerro koko totuutta, sanat eivät voi asettaa rajoja kokemukselle tai taiteelle. Kun puhutaan taiteesta, kenelläkään ei ole oikeutta sanoa viimeistä sanaa.

Tuntuu kuitenkin lähes mahdottomalta yrittää määritellä, mitä performanssi tällä hetkellä on. Tutkijat ovat myös eri mieltä siitä, miten performanssi on syntynyt.

Silti monet tunnistavat performanssin sen nähtyään ja aina silloin tällöin löytyy performansseille yhteisiä määrittäviä tekijöitä. Luulenpa, että ehkä tärkeintä on muistaa ainakin muutama seikka. Performanssi, ollessaan jopa pelottavaa tai raakaakin, se on usein myös toiveikasta. Performanssiin sisältyy uskomus vaikuttamiseen, kantaaottavuuteen ja muutokseen (Erkkilä 2008, 22).

Helena Erkkilä kertoo tehneensä performanssitaiteen kaltaisen esityksen vastaiskuna teatterin sosiaalista järjestystä vastaan, mutta jäi pohtimaan, oliko se performanssitaideita. Arkikielessä performanssin ymmärretään olevan jotain teatraalista, teennäistä ja epäaitoa. Taidepuheessa performanssi ymmärretään täysin vastakkaisesti, se on jotakin aitoa, epäkaupallista ja oikeaa tekemistä. (emt. 13, 15.)

Performansseja ei voi tehdä, katsoa tai tulkita muuten kuin elämisen kautta. Performanssit haluavat yhdistää taiteen ja arjen. Monet performanssitaiteilijat saavat inspiraationsa arjesta, sen vaikeudesta ja ihanuudesta. Performanssitaiteen yksi lähtökohta on sen käsitteellinen ja empiirinen laaja-alaisuus sekä avoimuus (emt. 14).

2.3 Esitystaiteesta

*"Teatteri-ihmiset tulevat ja sanovat: "Tämä ei ole teatteria."
Performanssitaiteilijat tulevat ja sanovat: "Tämä ei ole performanssitaideita." Mutta en todellakaan välitä siitä, miksi he tätä kutsuvat. Se ei ole tärkeää. Tärkeää on vaikutus."* (Bogosian 1986, Carlson 2006, 180 mukaan.)

Olen edellä esitellyt esimerkkejä performanssin olemuksesta ja sen juurista sekä yhdistävistä tekijöistä. Koska performansseille yhteisiä yhdistäviä piirteitä on ollut vaikea löytää, on ehkä helpompaa etsiä erottavia tekijöitä: määritellä mikä ei ainakaan ole performanssia. Tuon esille erottavia tekijöitä esimerkiksi suhteessa teatteriin ja muihin esittäviin taiteisiin. Koen myös tarpeelliseksi avata tässä kappaleessa esittävän taiteen käsitettä, koska loppujen lopuksi päädyin produktissani tekemään esittävän taiteen klubia. Tässä yhteydessä käytän

esittävää taidetta ja esitystaidetta lähes synonyymeina. Ainoa vivahteikas ero, jonka miellän termien välillä olevan on esittävän taiteen konkreettinen elementti.

Esittävien taiteiden käsiteviidakossa voidaan puhua myös performatiivisesta taiteesta. Performatiivisessa taiteessa on tärkeää elämysten tuottaminen vuorovaikutuksen ja osallistumisen kautta, eikä ainoastaan vaikuttavan muodon tai visuaalisuuden. Performansseista puhuttaessa monille tulee ensimmäisenä mieleen performatiivisuus. Performatiivisuus on läsnäolon ja prosessin ohella postmodernin teorian käsitteitä, jotka sopivat erityisen hyvin performanssitaitteen tarkasteluun.

Yksinkertaistettuna performatiivisuus on toiminnallista ilmaisua. Performatiivisuus käsite perustuu J.L. Austinin puheaktiteoriaan, jossa puhuminen jaetaan kahteen osaan: konstantiiveihin ja performatiiveihin. Konstantiivit ovat puhetta, joista voidaan todeta väitteen totuusarvo. Performatiivi esittää puheessa ikäänkuin tapahtumaa, kuten lupautsa. Lupautsa ei voi luokitella oikeaksi tai vääräksi riippumatta siitä, toteutuuko se vai ei. Performatiivi on riippuvainen kontekstista, jossa sitä käytetään ja ne itsestään muokkaavat tilannetta. Performatiivisuudenkin käsite on monitahoinen, mutta taiteeseen liittäessä se tarkoittaa ainutkertaista tilannetta. Sen dokumentointi tai arvioiminen jälkikäteen ei ole mielekasta, koska tilanne on jo muuttunut. (Sederholm 2000, 190; Hukkataival 2007, 11.)

Performanssi käsitteen lisäksi jo esityksen määrittelemine on haastavaa. Mitä on esitys, esittävä teatteri tai esitystaide? Myös englannin kieli tuo lisäjännitystä peliin, *performance* on esitys, *performance art* on esitystaide ja *performance theatre* on esittävää teatteria. Englannin kielessä esitystaide *performance art* sisältää muun muassa performanssitaitteen sekä live artin (Halttunen 2009, 24). Live art on syntynyt performanssitaitteesta, mutta se on käsitteeltään laajempi ja monipuolisempi, kuin performanssi. Live art on teknisempää ja moniselitteisempää kuin kehollinen performanssi. Live art ei välttämättä ole itsessään taidesuuntaus, vaan tarjoaa hyvän kattokäsitteen, jonka alle mahtuu mitä moninaisempia, kokeellisia ja radikaaleja toimintatapoja. Live art teoksissa yhdistyy taideteosten lisäksi myös klubikulttuuri, yhteisöllinen taide, sekä poliittinen aktivismi. Live artia voidaan kuvata kulttuurisena tutkimustuottamona,

joka käsittää käsityksiämme ympäristöstämme, niin viihteestä, teknologiasta kuin politiikastakin. (Brine 2007, 34- 35; Carlson 1996, 188.)

”Maailmanjärjestyksessä individualismi ja kasvavat tuloerot vievät yksilöitä ja yhteisöjä erilleen, live art voi parhaimmillaan tuottaa kokemuksia tästä: ”Olen tässä – nyt” (Hirvanen 2007, 21).

Esitystaidetta on ehdotettu suomennokseksi performanssille, mutta esitystaide määritelmä on omaksuttu helpommin niiden taiteilijoiden piirissä, jotka pitävät performanssin toimintakulttuuria liian haasteellisena (Arlander 2009, 7). Luulen, että performanssi saatetaan sotkea englanninkielen esitykseen *performance*. Näin ollen kaikki esitykset, joille ei löydy kategoriaa, heitetään samaan romukoppaan ja määritellään performanssiksi. *Performance* tarkoittaa myös suoritusta ja mielestäni suoritus sekä suorittaminen ovat vahvasti läsnä performanssiesityksissä. Voisinkin sanoa performanssitäiteilijän suorittavan performanssiesitystä mieluummin kuin esittävän performanssiesitystä.

Performanssitäiteilijä Pekka Luhdan mielestä taiteilijoiden pitää aktiivisesti määrittää performanssikäntää ja erottaa se teatterista. Myöskään esitystaide ei ole alue, jossa performanssi ja teatteri yhdistyisivät. Esitystaide pitää nähdä Suomessa rinnakkaisena taidelajina. (Halttunen 2009, 24, 25.) Erilaisten esityskonseptien laatija, ohjaaja ja käsikirjottaja Eero-Tapio Vuori kuvaa esitystaiteen olevan yläkäsite kaikille esittämisen muodoille. Näitä ovat esimerkiksi teatteri, tanssi, performanssi, sirkus ja kokemuksellinen teatteri. Esitystaiteelle on kuitenkin ominaista sekoittaa eri lajeja. Ehkä tämän vuoksi kyseessä olevaa taiteenlajia pidetään kokeellisena teatterina, vaikka todellisuudessa se sisältää vain vanhoja muualta lainattuja elementtejä. Esitystaiteelle on myös ominaista hakea yleisöään muualta kuin perinteisestä teatterista. Esitystaidetta voidaan pitää tutkimuksena siitä, mitä esitys ja katsominen oikeastaan ovat. (Hulkko 2007, 10; Halttunen 2009, 25; Hukkataival 2007, 3; Päivärinne 2007, 2.)

Täytyy muistaa, että performanssin juuret ovat kuvataiteessa kun taas esitystaide on lähtöisin teatterista. Vaikka näillä kahdella taiteen muodolla on

paljon yhtäläisyyksiä, erojakin kiistatta löytyy. Näitä ovat muun muassa ajan ja paikan autenttisuus, roolin käsite sekä visuaalisuuden korostaminen. Performanssin analysoinnin kannalta on tärkeää, että se määritellään kuvataiteeksi, vaikka siinä olisikin teatterille ominaisia piirteitä ja tekijöinä näyttelijöitä. Performanssitaiteilija ei ikinä näyttele tai esitä roolia, vaan on aina oma itsensä tai enintään esittää oman itsensä aspekteja. (Hukkataival 2007, 2-3; Hotinen 2002, 57, 111, 137, 224.)

Saksalaisen kuraattorin Elisabeth Jappen mielestä performanssi eroaa teatterista edellä mainitun lisäksi myös siten, että performanssi on taiteilijan oma teos, ideasta toteutukseen, ei toisen käsikirjoittama. Performanssi myöskin tapahtuu reaaliajassa, ei kuvitteellisessa tilassa tai ajassa, eikä performansseja yleensä toisteta. Norjalainen performanssitaiteilija Kurt Johannessen on sanonut, että toistettavuus tekee performanssista teatteria. Jos esityksen tekee liian monta kertaa (Johannessenin mielestä yli viisi) sen autenttisuus katoaa, eikä se enää ole performanssia. (Hukkataival 2007, 3; Jappe 1993, 53.)

Toisaalta taas tunnustettu performanssitaiteilija Laurie Andersson on järjestänyt ”performanssikiertueita”, joissa hän on esittänyt samoja performansseja useita kertoja täysin muuttumattomina. Andersson on muutenkin rikkonut performanssin rajoja tai niitä kriteereitä, joita performanssille on yritetty asettaa. Hän esimerkiksi kumoaa Jappen teorian performanssissaan Moby Dick, jossa hän käyttää toisen kirjoittamaa käsikirjoitusta ja mukana on myös näyttelijöitä, joilla on valmiiksi kirjoitetut roolit (Marjanen 1999, 9, 11).

Termien määrittelemisen haastavuuden sijaan lohdullisempaa saattaa olla ajatus lopputuloksesta ja sen vaikutuksista. Esitys saattaa olla vaikuttava, vaikka se olisikin yhdistellyt monia lajeja ja näin ollen häivyttänyt rajoja. Lisäksi täytyy muistaa, että teos saattaa vaikuttaa katsojaan vahvastikin. Hänen ei tarvitse tietää, mitä genreä teos edustaa. Taiteen kokemiseen ja kokemukseen ei tarvita taiteentuntemusta. (Ks. Liite 4; Halttunen 2009, 39.) On totta, ettei taidetta tarvitse ymmärtää, vaan se pitää kokea. *”Rajat eivät ahdistakaan sen toimintakenttää, vaan mahdollistavat vapaan hengityksen”* (Halttunen 2009, 47).

3 TUOTTAJUUS

3.1 Tuotannon perusteet

Vallon ja Häyrisen mukaan tapahtuman perusasioita on muun muassa aikataulutus, ohjelman sisältö, esiintyjien ammattitaitoisuus, tekniikan toimiminen, tarjoilut, isäntien toiminta ja tapahtumapaikka. Onnistuneessa tapahtumassa kaikkien perusasioiden tulee olla kunnossa. (Vallo & Häyrisen 2008, 58.) Onnistuneen tapahtuman ydin on hyvä idea. Suunnitteluvaiheessa idean on vastattava strategisiin kysymyksiin, miksi, kenelle ja mitä järjestetään? On mietittävä tarkoin miksi tapahtuma järjestetään ja pitää tavoite johtotähtenä koko suunnittelun ja tapahtuman ajan. Myös kohderyhmän tunteminen ja tavoittaminen on tärkeää, sekä tarkka visio siitä, mitä ollaan järjestämässä, onko tapahtuman luonne virallinen vai viihteellinen. Tapahtuman tuottajan pitää vastata myös kysymyksiin, miten, millainen tapahtuma järjestetään ja kuka sen järjestää. Edellä mainittujen kysymysten vastaukset toimivat tapahtumabriefinä, eli tapahtumasuunnitelman reunaehtoina. (emt. 93-98, 149.)

Tapahtuma on prosessi, jossa on kolme vaihetta: suunnittelu-, toteutus- ja jälkimarkkinointivaihe. Suunnitteluosuuteen kannattaa varata hyvin aikaa ja myös itse tapahtumasta kannattaa ennakkoon kirjoittaa tapahtumakäsikirjoitus, josta selviää, mitä, missä ja milloin tapahtuu. Näin voidaan varmistaa tapahtuman sujuvuus. Tapahtumakäsikirjoitukseen tulee kuitenkin lähes aina pieniä muutoksia, mutta juuri sen takia tarvitaan tuottajaa, joka vastaa tapahtuman läpiviennistä niin, ettei yleisö ja asiakkaat huomaa muutoksia, vaan ohjelma jatkuu sujuvasti. Aikataulussa pysyminen ja sujuvuus on merkittävä elementti tapahtumassa. (emt. 95, 151-152.)

Tuottajan mottona voidaan pitää seuraavaa: *"varmista, varmista, varmista, ennakoi !"* Esimerkiksi tekniikan pettäminen on kiusallista ja turhauttavaa kaikille tapahtumaan osallistujille. On suotavaa varmistaa kaikki tapahtuman tekniset yksityiskohdat ja tehdä jokaisen varalle varasuunnitelma. Tuottajan ominaisuuksiin kuuluu myös omien heikkouksien ja vahvuuksien tunnistaminen, sekä tehtävien delegointi. Kaikkea ei tarvitse osata tai tehdä itse. Tuottaja on

koordinaattori, joka pystyy pitämään tuotannon vision kirkkaana mielessään. On tärkeää, että tuottaja muistaa jakaa visionsa myös muun tuotantotiimin kanssa sekä varmistaa, että kaikki tietävät mitä on sovittu tehtävän. Viestinnässä tulee olla vakuuttava ja motivoitunut. (emt. 159, 214.) Tuottajan tehtävä on vakuuttaa miksi tapahtumaa kannattaa olla rahoittamassa tai tuottamassa, mitä hyötyä ja iloa muulle maailmalle ja arkipäivälle siitä on. Tuottajan profiileja on varmasti yhtä paljon kuin tuottajiakin, mutta parhaimmillaan tuottaja on kulttuuripoliitikko, alansa tärkeimpiä vaikuttajia (Hotinen 2002, 331, 333.)

Tapahtuman kohderyhmän valitseminen tai määritteleminen on tärkeää, varsinkin markkinointisuunnitelmaa tehdessä. Täytyy muistaa, ettei tapahtumaa olla järjestämässä itselle, vaan tarkkaan valitulle kohderyhmälle. Tapahtuman järjestäjien täytyy pystyä unohtamaan omat mieltymyksensä ja muistamaan kohderyhmänsä vaatimukset. Kohderyhmän määritteleminen kannattaa aloittaa perusasioista, kuten asiakkaan sukupuoli, ikä, ammatti ja harrastukset. Kun on mielikuva kohderyhmästä, se on helpompi tavoittaa räätälöidyllä markkinointisuunnitelmalla. (Vallo & Häyrynen 2008, 111-119.)

Tapahtuman budjetti täytyy olla selvillä jo suunnitteluvaiheessa. Budjetti tarkoittaa talousarviota, eli mahdollisimman tarkkaa arviota tapahtuman tuloista ja menoista. Käytännössä se on tuotantosuunnitelma muutettuna euroiksi. Seuraavassa esittelen tapahtumatuotannon mahdollisuuksia, jos minkäänlaista budjettia ei ole käytettävissä, eli tapahtuman menot sekä tulot ovat nolla euroa. Pieni budjetti on luovuuden haaste (emt. 141).

3.2 Epäkaupallisuus kulttuurituotannossa

Opinnäytetyöni produktissa halusin myös pohtia kulttuurituotannon kaupallisuutta. Onko mahdollista tehdä onnistunutta kulttuuritapahtumaa ilman rahaa, nollabudjetilla? Mitä hyötyä ja mitä haittaa siitä on? Mitä se mahdollistaa tai sulkee pois? Rahaa ei pitäisi ajatella pahana asiana, koska se on maailmassamme hyödykkeen vaihtoväline ja näin ollen elämisen ehto (Hotinen 2002, 330-331). Aina ei kuitenkaan rahallisen voiton tuottaminen ole

arvokkainta (Anderson 2009, 248). Esimerkiksi kulttuurin ja taiteen tuottaman henkisen pääoman mittaaminen rahassa on hyvin haastavaa.

Rahaliikenteeseen kuitenkin liittyy joskus eettisiä ongelmia, talouden moraalissa on monesti kiistelemistä. Uskon, että ”rahattomuus” ei sinänsä ole ongelma jos on suhteita ja luovuutta. Toisaalta taas taide ja kulttuuri on monen ammatti ja elinkeino, siitä kuuluukin maksaa korvausta. Jos harrastajat tekevät ilmaiseksi tai muista kuin rahallisista syistä, saman minkä ammattilaisetkin, ammattilaisten kilpailu kovenee (Anderson 2009, 240). Nykyisessä länsimaaisessa kulutusyhteiskunnassa epäkaupallisuus on ristiriitaisessa asemassa, toisaalta sitä kunnioitetaan, mutta samalla myös epäillään. Rahalla on vaikutus myös määritellä ja erottaa ammattilaisia amatööreistä. Mikä onkaan ilmaisen hinta? Taide ei saa olla rahoittajiensa koriste (Hotinen 2002, 331).

Pitkän linjan teatterialan ammattilainen Juha-Pekka Hotinen esittää mielenkiintosisia näkemyksiä tuottajuudesta. Tekeekö tuottaja sen, mitä klassinen avantgarde on yrittänyt eli poistaako tuottaja turhan epärealismin, mystisyyden ja romanttisen boheemiuden taiteesta? Saako taide lisää uskottavuutta, kun sitä käsitellään tuotteena ja mitataan toimivuutena? (emt. 331.)

Puhuttaessa elokuvakulttuurista, puhutaan usein elokuvateollisuudesta, koska elokuva-alalla vallitsee vahvasti teollinen tuotantomalli. Varsinkin tässä yhteydessä täytyy muistaa, että independent-tuotannot eivät ole vain välivaihe matkalla parempaan, vaan periaatteellista riippumattomuutta. (emt. 330, 332.) Kulttuurituotannoissa on erilaisia aspekteja ja varsinkin tuottajan täytyy tietää tuotannon arvomaailma. Ollaanko tekemässä taidetta vai elämysteollisuutta, jossa teosta saatetaan nyöryyttää esimerkiksi ”imagon lainaamisella” (emt. 331).

Tuottajuus on edesauttanut taiteen kaupallistumista. Tuottajuus vahvistaa teollista tuotantotapaa ja markkinakapitalismia. Hotinen puhuu *tuottajavaltaistumisesta*. Tuottajavaltaistuminen popularisoi taidepuhetta. Tuottaja kääntää taidepuheen rahoittajille, poliitikoille ja suurelle yleisölle, heidän yksinkertaiselle ja lennokkaalle kielelleen. Joskus tuottaja pystyy ulkopuolisena antamaan sanat jollekin, mille taiteilija on sokeutunut. Mutta

pelottavaa on se, jos talous ja yksinkertaisuus tarttuvat taiteeseen. Päämäärätietoinen tiedostaminen ja yksinkertaistaminen saattavat pahimmillaan tuhota taiteen luovuuden ja moniselitteisyyden. On hyvä muistaa, että taiteilija tuottaa taidetta, tuottaja kulttuuria ja kulttuuriksi on lupa kutsua lähes mitä tahansa hälinää tuottavaa yleisötapahtumaa (emt. 330, 334-335).

Taiteen ja performanssin historia on täynnä tapauksia keinoista, joilla on yritetty vaikuttaa yhteiskuntaan taiteen avulla, joskus jopa lain ulkopuolisin keinoin. Jo ennenkuin performanssi vakiintui terminä 70-luvulla, oli performanssin tyyllisiä esityksiä nähty esimerkiksi mielenosoituksissa terästävässä poliittista sanomaa. Esimerkiksi Teatteri Poleemin Luova vastarinta –performanssiryhmä tekee nykyäänkin performansseja mielenilmaisuna. Performanssi sopii hyvin yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, koska sen on sanottu olevan epätavanomaista, provokatiivista sekä hyökkäävää. (Carlson 2006, 186; Eronen 2008, 17-20; Oksanen 2009, 39; Hukkamäki 2009, 3; Sederholm 2000, 189.) Kun ihmisiä ärsyttää, heistä tulee aktiivisia. Parhaimmassa tapauksessa taiteen edessä voi peilata omia arvojaan, mitkä asiat ovat tässä maailmassa sellaisia joita tukee, puolustaa, vastustaa ja kritisoi. Performanssitaiteen keskeisiä kysymyksiä ovatkin taiteen asema yhteiskunnassa sekä julkisen tilan toimintanormit. Esittävä taide kannustaa pohtimaan, voiko sen avulla muuttaa itseään tai kokeilla joko itsensä tai yhteiskunnan asettamia rajoja. (Arlander 2009, 11).

4 PRODUKTI

Tiesin, että haluan tehdä opinnäytetyöni jotenkin liittyen performansseihin, koska olen kiinnostunut performanssitaiteesta, sekä erittäin motivoitunut oppimaan siitä lisää. Mielenkiintoni taiteentutkimukseen ja taidekasvatukseen on vain kasvanut kulttuurituotanto-opintojen aikana. Valitsin aiheekseni performanssiklubin, mutta kypsyttelin ja hauduttelin ajatusta pitkään. Aiheen valinta oli myös siinä mielessä onnistunut, että uskon sen tukevan urasuunnitelmaani. Valinta on myös vahvistanut ammatillista profiloitumistani ja toiveitani siitä, millaista työtä haluaisin tulevaisuudessa tehdä.

Ensimmäinen konkreettinen askel työssäni oli, kun uusi kulttuurikollektiivi Taju pyysi minua tekemään performanssiklubin heidän kanssaan. Periaatteessa se tarkoitti sitä, että minä tein klubini Tajun nimissä ja vastineeksi sain heiltä henkistä tukea ja neuvoja, sekä käytännön apuja ongelmatilanteissa. Mietimme Tajun kanssa yhdessä sopivan ajankohdan ja paikan klubille. Minun vastuullani oli etsiä esiintyjät sinne ja hoitaa kaikki tapahtuman tuottamiseen liittyvät asiat, kuten tilan varauksen. Markkinoinnin toteutimme yhteistyössä.

4.1 Taju

Taju -kulttuurikollektiivi on talvella 2009 kahden Jyväskylässä opiskelevan sisaruksen Emmi ja Noora Huhtasen alkuun luotsaama kaikille avoin kulttuuriyhteisö. Taju perustettiin tarpeeseen saada Jyväskylään uudenlainen tekijäkollektiivi. Taju pyrkii olemaan taiteellisesti ja poliittisesti aktiivinen, uusi ja matalakynnyksinen kanava päästä ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään. Tajun toimintaan ja sitä kehittämään ovat tervetulleita kaikki, jotka allekirjoittavat kollektiivia ylläpitävät arvot. Näitä ovat muun muassa avoimuus, yksilön kunnioittaminen, epäkaupallisuus ja seksismin vastaisuus. (Huhtanen 2009.)

Kulttuurikollektiivi Taju oli vasta käynnistämässä toimintaansa, kun suunnittelin performanssiklubia, mutta nyttemmin Taju on jo vakiinnuttanut toimintaansa. Näkyvin Tajun järjestämä tapahtuma on jokakuinen Taju -kulttuuriklubi Keski-

Suomen Kirjailijatalolla. Kulttuuriklubi järjestettiin ensimmäisen kerran tammikuussa 2009 ja tulevien klubien päivät varattiin heti puoleksi vuodeksi eteenpäin. Klubi oli sen verran suosittu, että kesän jälkeen niitä jatkettiin. Vuoden 2009 aikana järjestettiin yhteensä seitsemän Tajun -kulttuuriklubia ja klubi-illat ovat jatkuneet ansiokkaasti myös vuonna 2010. (Tajun blogi 2009.)

Tajun on suunnitellut järjestävänsä myös muuta toimintaa, kuten naamiaiset, kesäiset katujuhlat ja kadunvaltauksia. Kulttuurikollektiivi aikoo tuoda myös arkeen vapaa-ajan toimintaa, kuten lukupiirejä, sekä poliittisen ompeluseuran. Tajun pyrkii aktiiviseen tiedottamiseen, varsinkin kollektiivin sisäiseen viestintään halutaan panostaa. Aikomus on saada myös internetiin oma keskustelufoorumi, mikä toimisi samalla sekä ilmoitustauluna että palautelaatikkona. (Huhtanen 2009.)

Itse kiinnostuin tästä yhteistyöstä tehdä opinnäytetyöni performanssiklubin Tajulle, koska kannatan sen arvoja. Lisäksi haluan uskoa, että taiteella ja performansseilla voi olla poliittista sanomaa ja valtaa (Carlson 2006, 186). Halusin myös yrittää järjestää tapahtuman täysin nollabudjetilla ja tästä saamani kokemuksen perusteella kasvattaa näkemystäni kaupallisuuden asemasta kulttuurituotannossa. Uskon myös, että yhteistyö uuden kulttuurikollektiivin kanssa on avannut minulle ovia ja on toiminut hyvänä väylänä verkostoitumiseen.

4.2 Esittävän taiteen -klubi

Päätettyäni lähteä tekemään performanssiklubia kulttuurikollektiivi Tajun kanssa pidimme toimintasuunnitelmapalaverin, jossa sovimme tarkemmin yhteistyöstä. Palaverissa suunnittelimme myös performanssiklubille aikaa ja paikkaa sekä mietimme mahdollisia esiintyjiä. Valitsimme päiväksi 23.5.2009, koska Jyväskylässä järjestettävä jokavuotinen kaupunkifestivaali Yläkaupungin Yö järjestettäisiin edellisenä lauantaina. Valintakriteerimme päivälle oli, ettei silloin olisi kilpailevia tapahtumia.

Pohdimme eri paikkoja, jotka voisivat olla potentiaalisia performanssitapahtumalle. Sopivia paikkoja olivat mielestämme taidemuseo,

galleriat, ravintolat ja Kirjailijatalo. Mietimme haluaisimmeko Tajun täysin profiloituvan Keski-Suomen Kirjailijatalon kanssa vai yritämmekö tehdä yhteistyötä myös muiden tilantarjoajien kanssa. Päädyimme vaihtoehtoon, että ensisijaisena paikkana olisi ravintola Vakiopaine. Vakiopaine on Jyväskylän yläkaupungilla sijaitseva boheemi kulttuuriravintola, joka sopi hyvin klubin paikaksi muun muassa epäkaupallisuuden ja muiden Tajun kanssa yhtenävien arvojen kanssa (Laaksonen 2008, 15-16). Otin yhteyttä Vakiopaineeseen, ja he olivat innoissaan ideasta ja aikakin sopi heille mainiosti. He lupautuivat osallistumaan matkakustannuksiin, jos klubille olisi tulossa esiintymään joku ”iso nimi” toiselta paikkakunnalta.

Miettiessäni tiloja performanssiklubille oli lohduttavaa herätä ajatukseen, että performanssien vahvuus ja mahdollisuus on juuri näkymättömän tilan esille tuominen tai sen kadottaminen (Carlson 2006, 13,19). Performanssin voi tehdä kaatopaikalla tai oopperatalossa. Tärkeintä on esiintyjän ja yleisön fyysinen läsnäolo sekä tapahtumat ja toiminnot, joilla koetellaan taiteen ja elämän totuttuja rajoja (Carlson 2006, 154).

Kun klubin aika ja paikka oli sovittu, aloin etsiä klubille esiintyjä. Tajun kulttuuriklubilla oli tammikuussa esiintymässä Vie sinä, Leena -niminen duo. Henkilökohtaisesti ihastuin täydellisesti laulaja Eeva Vehviläisen tulkintaan ja sanoituksiin. Säestyksistä vastaa Jarimatti Nurminen. Olin suunnitellut, että performanssiklubilla olisi viimeisenä musiikkiesitys. Kysyin duolta haluaisivatko he tulla esiintymään performanssiklubille ja he halusivat. Näin oli ensimmäinen esiintyjä saatu sovittua.

Kuva 1. Vie sinä, Leena

Helmikuun Taju -klubilla oli sähköteema ja siellä oli esiintymässä katusoittaja Jukka Oskari sähkölaitteidensa kanssa. Jukka Oskari yhdistää esityksistään itse muokattuja (sähkö)laitteita sekä vanhaa iskelmää. Kaduilla ja erilaisissa taidetapahtumissa esiintyessään hän myös kyseenalaistaa esitystilan käsitteen ja merkitykset (ks. Liite 1). Mielestäni esitys oli jotakin uudenlaista, kokeilevaa ja rajoja rikkovaa. Jälkeenpäin mietimme, voisiko Jukka Oskarin esitys olla performanssia? Ainakin se oli jotakin ennennäkemätöntä. Kysyessäni hänkin suostui klubilleni esiintymään.

Kuva 2. Jukka Oskari

Olin nyt värvännyt kaksi esiintyjää ja tavoitteenani oli saada viisi esitystä illalle. Näistä kahdesta, folk -duosta ja ja iskelmän rajoja kokeilevasta monitaituri solistista ei kumpikaan mielestäni kuitenkaan ollut sellaista performanssia, jota olin klubilla suunnitellut esitettävän. Ennestään tiesin parin tuttavani tekevän performanssia Keski-Suomen seudulla, mutta he olivat juuri silloin ulkomailla, eivätkä pääsisi esiintymään klubille. Maaliskuussa otin yhteyttä porilaiseen T.E.H.D.A.S. ry:hyn, joka järjestää erilaisia projekteja, tapahtumia ja näyttelyitä talkoohengellä. Yhdistys järjestää myös vuosittain Perf -performanssifestivaalia sekä Perfo! -klubia. He tekevät yhteistyötä eri tahojen kanssa, kuten taiteilijoiden ja taiteilijaseurojen kanssa. (T.E.H.D.A.S. RY. 2009.)

Kuulin Tajulta, että T.E.H.D.A.S. ry:n kanssa oli puhuttu yhteistyöstä ja juuri performanssin saralla. Valitettavasti sieltä ei kuitenkaan tullut vastausta yhteistyöhalukkuudesta. Heillä oli samaan aikaan juuri oma performanssifestivaali, joten luulen tämän vaikuttaneen asiaan. Lähetin sähköpostia myös lahtelaiselle Poor Artist in Residence (PAIR) -ryhmälle, joka on järjestänyt Lahdessa Nyrjähdys -nimistä performanssiklubia. Heiltäkään ei tullut vastausta. Voi olla, että heidän aktiivinen toimintansa on loppunut, koska heidän kotisivujaan ei ole päivitetty sitten vuoden 2008 (PAIR 2008).

Sähköpostin välityksellä yritin tavoittaa ekoyhteisö Gaijaa Ähtäristä, jossa on jossain vaiheessa asunut performanssin tekijöitä. Heiltäkään en saanut vastausta. Hain näiltä edellä mainituilta tahoilta esimerkiksi suosituksia esiintyjistä. Jyväskylän seudulla otin yhteyttä Kulttuuriklubi Siperiaan ja Nuorten taidetyöpajaan, mutta heiltäkään ei löytynyt kiinnostusta eikä aikaa lähteä mukaan. Kulttuuriklubi Siperialta sain kuitenkin kannustavaa palautetta ja he lupasivat antaa harjoitustilan, jos sellaista klubini esiintyjä olisi tarvinnut (Kulttuuriklubi Siperia 2009).

Koska klubille oli jo varattu tila baari Vakiopaineesta, oli illalle pakko saada esiintyjä. Päätin laittaa ilmoituksen Jyväskylän yliopiston taidehistorian ja -kasvatuksen ainejärjestön Ranan sähköpostilistalle. Ranan kautta tuli yksi vastaus. Hain esiintyjä performanssiklubille ja improvisaatioteatteriryhmä ilmoittautui. Perun perunat on kahden opiskelijan eli Jarmo Savelan ja Ilkka Vanhatapion muodostama jyväskyläläinen improvisaatioteatteriryhmä. He

vakuuttivat, että improvisaatioteatteri olisi heidän performanssiaan. Aloin jo olla paniikissa klubini suhteen ja lupasin heille, että he pääsisivät sinne esiintymään.

Kuva 3. Perun Perunat

Otin myös yhteyttä Jyväskylän taidemuseoon, koska aiempieni tietojeni mukaan siellä on joskus ollut performanssiesityksiä. Sain sieltä paljon kannustavaa palautetta idealleni ja listan nimistä, jotka ovat joskus performanssia tehneet (Turpeinen 2009). Kun lähdin kartoittamaan näitä mahdollisia potentiaalisia esiintyjiä, taaskin vain yksi vastasi: Mind Less Company -performanssiryhmä. Mind Less Companyn jäseniä ovat ammattitaiteilijat Kaisa Lipponen ja Stefan Nyström sekä Johanna Pöysä, joka työskentelee tutkijatohtorina koulutuksen tutkimuslaitoksella Jyväskylän yliopistolla.

Vakiopaineessa he esittivät performanssin nimeltään Mind Less -Guiding Systems. Ideana performanssissa oli, että siinä on kaksi matkailutyöntekijää ja yksi viranomainen. Heillä ei ollut lavalla tiettyä esitysaikaa, vaan he ”esiintyivät” yleisön joukossa. He eivät myöskään puhuneet mitään. Jos ihmiset tulivat jotain kysymään, he jakoivat yhtiönsä Mind Less Companyn käyntikortteja. Ajatuksena oli, että naiset olivat kaksi tyypillistä matkailualan virkailijaa. Heillä oli työasut ja muutama tarvike, kuten sadeviitta, nimikortti kaulassa ja

esitteet. Välillä he siirtyivät tauolta ulos kadulle Vakiopaineen eteen ohjailemaan ihmisiä tai jakamaan esitteitä ikään kuin se olisi heidän työtään. Mind Less Companyn tarkoituksena on performansseillaan haastaa vallan käsitystä ja yhteiskunnan normeja.

Kuva 4. Mind Less Company

Olin monesti aikaisemmin myös ystäväni Jenni Ristkarin kanssa keskustellut performanssin olemuksesta ja määritelmästä. Jenni kertoi minulle kontakti-improvisaatiosta, jota hän on aktiivisesti harrastanut jyvaskyläläisessä Letto -ryhmässä. Letto on kontakti-improvisaatio tanssijoista muodostuva esiintyvä ryhmä. Yhdessä mietimme, mitä eroa esimerkiksi kontakti-improvisaatiolla ja performanssilla on. Huomasimme, että niillä on suhteellisen paljon yhteisiä piirteitä.

Kontakti-improvisaatio on vuorovaikutukseen perustuvaa liikettä, tanssia. Nimen mukaisesti kontakti-improvisaatio on improvisoitua, eli siinä ei ole valmista koreografiaa. Toisinaan hyväksi havaitut liikkeet voivat toistua. Nimen kontakti sana taas tulee siitä, että tanssioiden tavoitteena on saada välilleen intensiivinen kontakti, jotta heidän tanssiinsa tulee eräänlainen symbioottinen suhde. Kaikki voivat harjoittaa kontakti-improvisaatiota omien fyysisten

rajoitteiden ehdoilla ja se sopii niin sokeille kuin pyörätuolilla liikkuvillekin. Aikaisempaa liikunta- tai tanssikokemusta ei tarvitse olla, vaan näitä tärkeämpää on avoin mieli ja rohkeus. Avointa mieltä tarvitaan, jotta kykenee vastaanottamaan kontaktia ja antamaan sitä toisille tanssijoille. (Ki-fi 2009.)

Kontakti-improvisaatio syntyi Yhdysvalloissa 1970- luvulla ja sen isänä pidetään tanssija Steve Paxtonia, joka halusi 70 -luvun taitteessa tutkia tanssia uudesta näkökulmasta. Paxton halusi kyseenalaistaa tanssin koreografian ja esteettisyyden vaatimuksen niin tanssissa kuin tanssijan kehossa. Paxton ei myöskään halunnut tanssiin mukaan minkäänlaista hierarkiaa, esimerkiksi liikemateriaalia ei erotella sukupuolen perusteella, vaan naisilla ja miehillä on samat liikkeet. Kontakti-improvisaatio syntyi samoihin aikoihin kuin performanssikin ja rantautui Suomeenkin samoihin aikoihin, eli 80-luvulla. 1970 -luvun kulttuuriset ja sosiaaliset olosuhteet tekivät mahdolliseksi näiden uusien taidemuotojen syntymisen. Kontakti-improvisaation syntyyn ovat vaikuttaneet muun muassa aikido sekä release- ja kehontietoisuustekniikat. Kontakti-improvisaatio sai alkunsa kollektiivisena yhteistyönä ja se kehittyi sellaisena jatkuvasti. Monet puhuvatkin kontakti-improvisaatio-yhteisöstä. (Ki-fi 2009.)

Kuva 5. Letto

Mielestäni kontakti-improvisaatiolla ja performanssilla oli riittävästi yhtäläisyyksiä, jotta Letto voisi esiintyä klubilla. Olin saanut klubille sovittua viisi esitystä, joista yksi oli performanssia, toinen melkein performanssia, sitten mukana oli myös kaksi musiikkiesitystä ja improvisaatioteatteria. Kaikki esitykset olivat varmasti hyviä ja esiintyjät ansaitsivat päästä esiintymään ja klubini tarkoituksenahan oli juuri antaa uusille ja kokeileville taiteilijoille mahdollisuuden päästä lavalle. Mielestäni kuitenkin tuottajan tärkeimmät tehtävät on uskoa siihen mitä tekee ja tehdä se alusta loppuun hyvin ja sydämellä. Tämän vuoksi päätin vaihtaa klubin teeman ja nimen Esittävän taiteen klubiksi.

En itse henkilökohtaisesti tapahtuman tuottajana seissyt sen takana, että esitykset olisivat kaikki performanssia. Tämä ei tarkoita sitä, etteivät esitykset olleet hyviä. Mielestäni kyse oli enemmänkin siitä, ettei performanssi ole käsitteenä tuttu. Pääsemme takaisin opinnäytetyötäni kannattelevan kysymyksen äärelle, mitä performanssi on? Olin ollut yhteydessä myös Circus Uusi Maailman tuottajaan Seija Hakkaraiseen ja vaikei heillä ollut mahdollisuutta tulla esiintymään klubille, hän kuitenkin antoi klubista hyvää palautetta ja kehotti myös miettimään klubin nimeä uudelleen.

”Olemme kuitenkin kiinnostuneita tällaisesta, itse olen huomionut Keski-Suomen aikailla olemattoman performanssikentän - performanssilla tarkoitan tässä esitystaidetta, joka poikkeaa yleisesti tunnetusti olevien tilojen ja (asenteellisten) tilanteiden ehdoilla tehdyistä esityksistä. --- Ja jos mielipide sallitaan niin esimerkiksi poikkitaiteellinen ilta tms. on parempi nimi kuin performanssiklubi, kun ilmeisesti tässä poikkitaiteellisuutta haetaan (tai poikkikulttuuria?) performanssilla kun on Suomessa hyvin leimallinen ja tiukka (yberkokeellinen) sointi.” (Hakkarainen 2009.)

Hakkaraisen lähettämän sähköpostin aikaan olin jo tehnyt päätöksen klubin nimen vaihdosta ja yllä mainittu kommentti vain vahvisti päätöstäni.

4.3 Tapahtumakäsikirjoitus

Klubi-illan aloitti Jukka Oskarin esitys, jonka jälkeen esitysvuorossa oli Letto. Letossa oli mukana soittajia ja kaksi tanssijaa. Tanssijat aloittivat tanssinsa jo ravintolan yläkerrassa ja tanssivat portaita pitkin alakertaan. Viimeistään tässä vaiheessa ravintolan asiakkaat huomasivat, ettei kyseessä ollut aivan tavallinen ravintola- ilta musiikkiesityksineen. Tanssiesitys otti koko tilan haltuun ja ihmiset seurasivat esitystä intensiivisesti. Samaan aikaan Jukka Oskarin ja Leton kanssa Mind Less Guiding Systems kyseenalaisti performanssissaan yhteiskunnan normeja sekä valtasuhteita ja hämmensi ihmisiä ravintolassa ja sen edustalla. Mind Less Company toi ryhtiä ja raamit klubille. Mind Less Guiding Systems oli kuitenkin aivan selkeästi erotettavissa performanssiksi tai ainakin happeningiksi tai live artiksi (Ks. Liite 4).

Kello yhdeksältä oli improvisaatioryhmä Perun Perunoiden vuoro esiintyä. Yleisö oli juuri nähnyt koskettavan tanssiesityksen, eivätkä välttämättä ymmärtäneet nopeaa siirtymistä toiseen. Tämä varsinkin siksi, että seuraava esitys oli täysin erilainen. Olimme Perun Perunoiden kanssa sopineet esiintymisajaksi noin puoli tuntia, mutta heidän esityksensä kesti kuitenkin lähes tunnin. Yleisö ei jaksanut keskittyä samaan esitykseen niin kauan, joten loppu puolella esitys ei pysynyt koossa. Illan päätti Vie sinä, Leena. Heidän esityksensä sujui täydellisesti ja yleisö piti heistä paljon.

4.4 Nollabudjetti

Opinnäytetyöni produktin yksi tavoite oli tarjota esiintymismahdollisuus aloitteleville taiteilijoille, sekä antaa esiintyjille samalla kokemusta ja näkyvyyttä. Esittävän taiteen -klubi tuotettiin täysin nollabudjetilla ja se oli myös ilmaistapahtuma. Sen tavoitteena ei ollut tuottaa rahallista voittoa, eikä myöskään käyttää rahaa vaihtovälineenä, vaan palveluista pyrittiin tarjoamaan muu kuin rahallinen korvaus. Ilmainen toimii hyvänä markkinointikeinona, kuten näytteenä, varsinkin silloin kun sisällöntuottaja on kiinnostuneempi huomiosta kuin tuloista. Tapahtuman luonteelle oli sopivaa, että se oli ilmainen. On myös

tutkittu, että ilmainen tavoittaa paremmin uusia asiakkaita. (Anderson 2009, 15, 71.)

Päädyn tekemään opinnäytetyöni produktin nollabudjetilla, koska tapahtuman aikataulu oli niin tiukka, ettei ollut mahdollisuutta hakea apurahoja tai yhteistyökumppaneita. Harkitsin myös sitä, että tapahtumaan olisi pääsymaksu, esimerkiksi kolme euroa, jolloin tapahtuman tuotosta voitaisiin maksaa esiintyjille korvausta. Päädyimme kuitenkin kulttuurikollektiivi Tajun kanssa siihen, että ilmaistapahtuma on jo arvo sinänsä. Lisäksi myös nimellinen pääsymaksu saattaisi käännättää ihmisiä pois ovelta. Halusin myös produktissani koetella tuotannon elinkaarta ja empiirisesti todeta, milloin rahan käyttö on perusteltua ja milloin se on vain oikotie.

Vaikka tapahtuma tuotettiin ilman rahaa, eikä sinne myöskään peritty sisäänpääsymaksua, raha kuitenkin mahdollisti tapahtuman toteuttamisen. Esimerkiksi, klubi järjestettiin ravintolassa, jonka tilasta omistaja maksaa vuokraa. Ravintolan omistaja halusi klubin ja esiintyjät esiintymään, jotta ravintolaan tulisi esitysten houkuttelevana lisää asiakkaita, jotka ostaisivat heidän tarjoamiaan tuotteita. Tällainen onkin yksi ilmaisen varaan rakennetun liiketoiminnan malli, ”lahjoita ohjelma, myy ryyppyjä” (emt. 2009, 254). Ravintola Vakiopaineen kanssa sain sovittua myös, että esiintyjät saavat ilmaiset juomat palkkioksi tarjoamastaan ohjelmasta.

4.5 Markkinointi

Markkinointi on toimintaa, mutta ennen kaikkea se on ajattelutapa. Markkinointitapoja on erilaisia ja metodin valintaan vaikuttaa se, mitä markkinoinnilla halutaan saavuttaa. Esimerkiksi nonprofit -organisaatioiden, joiden tavoitteena on rahallisen voiton sijaan saavuttaa muunlainen missio, markkinointitavat poikkeavat yritysten markkinoinnista. (Vuokko 2003, 14.) Kulttuurikollektiivi Taju ja baari Vakiopaine ovat tällaisia nonprofit organisaatioita.

Esittävän taiteen -klubin markkinointi toteutettiin yhteistyössä Taju -kulttuurikollektiivin kanssa. Klubin markkinointisuunnitelma noudatti Tajun

edellisten kulttuuriklubien markkinointimallia. Tavoitteenamme oli saada yleisöksi Tajun toiminnasta ja kulttuurista kiinnostuneita ihmisiä, sekä samalla sen ulkopuolisia ihmisiä. Koska ravintola Vakiopaineessa on vahva asiakaskunta, uskoimme osan olevan paikalla jo tottumuksesta tai mielenkiinnosta.

Baari Vakiopaine ei itse varsinaisesti markkinoi omia tapahtumiaan. He saattavat käyttää kaupunkilehtien, kuten Cityn ilmaista menot -palstaa, sekä baarin omaa ilmoitustaulua baarissa ja kotisivuilla. He luottavat siihen, että ”Vakkarissa” riittää asiakkaita, vaikkei tapahtumista tiedotetakaan laajemmin. (Laaksonen 2008 20.)

Kollektiivi on saanut Keski-Suomen kirjailijatalolta rahallista tukea kulttuuriklubiensa järjestämiseen, kuten esimerkiksi julisteiden painokustannuksiin. Koska Tajulla oli oma piknik -klubi samana päivänä, päätimme toteuttaa myös yhteisen julisteen (ks. Liite 5). Julisteen graafisen ilmeen suunnitteli Noora Huhtanen. Hän oli tehnyt julisteista muutaman vaihtoehdon, joista yhdessä valitsimme sopivimman. Sitä painettiin ja levitettiin noin kolmekymmentä. Keskeisiä paikkoja olivat yleiset ilmoitustaulut, yliopiston kampus ja kirjastot. Ajattelimme, että kolmekymmentä julistetta olisi sopiva määrä saada näkyvyyttä kaupunkialueella. Kaupungin ilmoituspaikkoja on yritetty karsia rajustikin ja liiallinen julisteiden painaminen tuntuisi vain paperijätteeltä. Julisteet jaettiin siis kaupungin keskeisille alueille noin kahta viikkoa ennen tapahtumaa. Julisteissa oli myös Tajun blogin osoite. Blogista löytyy kaikki menneet kollektiivin tapahtumat kuvineen, sekä tulevat tapahtumat ja muut tärkeät tiedot.

Julisteiden ja blogin lisäksi valitsimme toiseksi markkinointikanavaksi nykyisen virtuaalisen puskaradion: yhteisöpalvelu Facebookin. Facebook edustaa sosiaalista mediaa ja tarjoaa käyttäjien omaehtoista sisältöä (Juslén 2009, 116). Markkinointivälineenä Facebook on lyömätön, koska se tavoittaa potentiaaliset asiakkaat suoraan ja nopeasti (Juslén 2009, 79). Tein Facebookiin tapahtumailmoituksen, jossa näkyi kaikki tarpeellinen tieto tiivistettynä ja houkuttelevasti.

Nykyään internet mahdollistaa markkinointiviestinnässä todellisen asiakaslähtöisyyden. Internetmarkkinointi on vuorovaikutusta, jossa markkinoinnin ohella yhdistyy erottamattomasti tiedottaminen. Tapahtumista tiedottaminen esimerkiksi facebookissa tai blogeissa voidaan ajatella olevan niin sanottua inbound -markkinointia tavallisemman outbound -markkinoinnin sijaan. Outbound -markkinoinnilla tarkoitetaan ulospäin suuntautuvaa markkinointia, jossa ihmiset ikäänkuin keskeytetään ja ”pakotetaan” vastaanottamaan mainoksia. Hyvä esimerkki outbound -markkinoinnista on tv-mainokset. Ihmiset eivät katso televisiota mainosten takia, vaan mainokset keskeyttävät heidän viihteensä ja syöttävät viestiään. Inbound -markkinointi kääntää koko markkinointiajatuksen toiseen suuntaan. Se toimii magneetin tavoin ja lähtökohtana on asiakkaan oma-aloitteisuus. Tärkeintä on asiakkaan suostumus vastaanottaa markkinointiviestejä. Yleensä asiakas hakeutuu itse markkinointiviestien luo, kuten blogiin tai sosiaaliseen mediaan. (Juslén 2009, 206, 131-134.)

5 ARVIOINTI

Tapahtuman onnistumiseen vaikuttaa moni asia. Tuotannon perusasioiden täytyy olla kunnossa (ks. 15). Lisäksi oleellinen osa tapahtumaa ja sen onnistumista on ohjelma, esiintyjät ja teema sekä tilat ja tapahtuman rytmitys (Vallo & Häyrynen 2008, 155). Arvioin Esittävän taiteen -klubin onnistumista eri osa-alueiden kautta sekä esiintyjiltä saamani palautteen perusteella.

Tapahtuman jälkeen lähetin esiintyjille sähköpostitse kiitoskirjeet ja pyysin heitä myös arviomaan klubin onnistumista sekä antamaan rakentavaa palautetta tapahtuman tuotantoon liittyvissä asioissa. Halusin myös saada esiintyjien oman määritelmän performanssitaitteen käsitteestä, olivathan he alunperin tulossa esiintymään performanssiklubille. Vastauksia tuli neljä, Jukka Oskarilta, Perun Perunoiden Savelalta, Mind Less Companyn Kaisa Lipposelta, sekä Leton soittajalta, Juha Hämäläiseltä.

Tapahtumapaikka ja –aika sekä sujuvuus

Ravintola Vakiopaine sopi hyvin Esittävän taiteen -klubille tapahtumapaikaksi sijaintinsa, tilansa ja imagonsa puolesta. Ravintola sijaitsee keskeisellä paikalla Jyväskylän keskustassa ja on tilana avara, mutta samalla intiimi. Vakiopaine on opiskelijoiden ja kulttuuriväen suosima boheemi ravintola. Heillä on usein esiintyjä, niin muusikoita kuin stand up -koomikoita. Ravintolan alakerrassa toimii myös teatteri. Koska esittävään taiteeseen kuuluu olennaisesti tila ja sen mahdollisuuksien määrittelemine, oli mielestäni mielenkiintoista tuoda tapahtuma keskelle ravintolaa. Myös itse esitykset uhmasivat esitystilan ja -ajan totuttuja fyysisiä rajoja. Esimerkiksi Leton ja Mind Less Companyn esityksissä ei ollut lavaa, eikä myös tarkkaa alkamis- ja päättymisaikaa.

Tapahtuman teknistä tuotantoa helpotti se, että Vakiopaineessa on valmiina äänentoisto sekä muut tarvittavat tekniset laitteet, sekä asian osaava henkilökunta. He pyysivätkin, että esiintyjät ilmoittaisivat sekä minulle että suoraan ravintolaan esitystensä teknisistä tarpeistaan, esimerkiksi tarvitaanko mikkiä ja kuinka monta. Se oli sujuvin vaihtoehto, koska ravintolan henkilökunta tuntee työkalunsa ja olisin ollut viestin viejänä vain turha välilappale, mutta

tuottajana myös minun piti varmistaa mitä tarvitaan ja käytetään (Vallo & Häyrinen 2008 159).

Valitettavasti tekniikka aiheutti silti klubin suurimman huolen. Tapahtumapäivänä sain puhelun Vie sinä, Leena -duon toiselta osapuolelta Nurmiselta, joka kertoi, että Vakiopaineen ovenssa oli lappu, jossa luki, että ravintola avataan tänään poikkeuksellisesti vasta iltakuudelta, vaikka yleensä he avaavat ovensa kahdelta. Tämä tarkoitti sitä, ettei soundcheckejä päästy tekemään. Onneksi sain Vakiopaineen henkilökuntaa puhelimitse kiinni ja pyysin, että he voisivat tulla avaamaan oven bändille edes tuntia aikaisemmin. Ravintola pahoitteli sitä, että olivat unohtaneet ilmoittaa muutoksesta minulle, mutta aikataulujen kiristyminen aiheutti silti stressiä esiintyjille.

Nurminen kertoi myös pitävänsä epäammattimaisena sitä, ettei klubille oltu palkattu äänimiestä. Minä taas olin oletanut, ettei äänimiestä tarvita, koska kukaan esiintyjistä ei ollut sitä maininnut kun olin kysellyt heidän esityksensä teknisiä tarpeita. Myöhemmin minulle selvisi, ettei Vakiopaineellakaan ole tapana yleensä käyttää palkallisia äänentoistoammattilaisia, vaan esiintyjät hoitavat mikityksensä itse.

Illan ohjelman piti alkaa kello 19.00 Jukka Oskarin esityksellä, mutta tunnin aikana ravintolaan ei ollut saapunut kuin kourallinen väkeä. En tahtonut antaa hänen esiintyä ilman yleisöä, joten päätin myöhästyttää aikataulua puolella tunnilla. Luulen, että jos ravintola olisi avattu jo kahdelta, se olisi ollut seitsemään mennessä jo täynnä. Pelkäsin jo, että kaunis kesäilta ei houkuttelisi ketään baariin. Jukka Oskarin soittaessa ravintola alkoi kuitenkin täyttyä asiakkaita tasaiseen tahtiin.

Klubi jatkui alun ongelmista huolimatta sujuvasti ja ainakin melkein asettamani tapahtumakäsikirjoituksen mukaisesti. Aikatauluun tuli pieni viivästys improvisaatioteatterin aikana. Olimme Perun Perunoiden kanssa sopineet esiintymisajaksi noin puoli tuntia, mutta heidän esityksensä kesti kuitenkin lähes tunnin. Tapahtuman vielä paremman sujuvuuden kannalta olisi ollut hyvä, jos kubilla olisi ollut juontaja. Juontajan avulla tapahtuma olisi pysynyt saumattomasti koossa ja yleisö olisi päässyt helpommin juoneen mukaan. Toisaalta esitysten juonnot olisivat pilanneet illan yllätyksellisen luonteen.

Juontajan olisi täytynyt sellainen, joka olisi samalla ikäänkuin toiminut myös tapahtuman keulakuvana ja tukipilarina.

Markkinointi

Mielestäni tavoitimme kohderyhmämme markkinoinnilla ja tiedottamisella hyvin. Tavoitteena ei ollut saavuttaa taloudellista menestystä, vaan tarjota oheisohjelmaa ravintolan asiakkaille. Esiintyjiltä tuli kuitenkin palautetta liittyen tapahtuman markkinointiin. Esimerkiksi Mind Less Companyn Kaisa Lipponen toivoi, että klubin markkinointia olisi kohdistettu myös suoraan eri järjestöille ja yhteisöille, jotka ovat jotenkin tekemisissä taiteen ja esittävän taiteen kanssa. Esimerkiksi Jyväskylän taiteilijaseuran Galleria Becker sijaitsee Keski-Suomen Kirjailijatalon vieressä, jossa järjestetään Taju -kulttuuriklubia. Naapuruus suhteesta huolimatta minkäänlaista yhteistyötä tai tiedonkulkua toisten tapahtumista ei ole syntynyt.

”Palautteesta en keksi muuta, kuin jonkilaista suurempaa markkinointia. Luulen, että enemmän väkeä olisi tullut paikalle, jos olisivat tiedenneet mistä on kyse. Facebookissakin kiertänyt kutsu jäi hiukan epäselväksi, koska siinä ei lukenut itse esityksistä yhtään mitään. Harva varmaankaan lähtee aina katsomaan sikaa säkissä, joten se ainakin olisi tulevaisuudessa hyvä hoitaa. Myös muutama juliste sinne tänne auttaa aina asiaa, samoin hoitaa esiintymispaikan kanssa asiat kuntoon. Nyt ovesa oli vain uusi lappu, mutta Vakkarin omassa listassa ei lukenut klubista mitään. Markkinointi on kuitenkin ainoa asia, jolla tietoisuutta saa levitettyä.”
(Savela 2009.)

Valitettavasti Perun Perunoiden Jarmo Savelaa ei markkinointimme ollut tavoittanut. Facebookin ilmoituksen tarkoituksena oli tiedottaa tapahtumasta, sekä herätellä ihmisten mielenkiintoa. En kokenut tärkeäksi lähteä erittelemään esitysten sisältöä muuten kuin esimerkiksi ”improvisaatioteatteria” ja ”kontakti-improvisaatiota”, koska minulla ei ollut tietoa kaikkien esitysten sisällöistä, koska ne olivat improvisaatiota. Eikä myöskään performanssiesitysten sisältöä ikinä kirjoiteta auki markkinointijulisteissa. Julisteitakin jaettiin tarkkaan valituille kaupungin keskeisille alueille, eikä siis vain Vakiopaineen oveen. Totta on se, ettei tapahtumasta tiedotettu Vakiopaineen nettisivuilla. Pyysin monta kertaa

heidän päivittävän klubin kotisivuilleen, mutta syystä tai toisesta sitä ei ikinä ollut siellä.

Yhteistyö

Jos opinnäytetyöni olisi ollut toimeksiannettu, siitä olisi kenties tullut erilainen. Toimeksiannettu opinnäytetyö eroaa tämänkaltaisesta harjoitustyöstä ainakin siinä mielessä, että se Vilkan ja Airaksisen kokemuksen perusteella toteutetaan yleensä vastuutuntoisemmin ja jäsennellymmin. Suunnitelma on täsmällinen ja projekti hallittu, jota ohjaa selkeät toimintaehdot ja tavoitteet, sekä aikataulutettu tiimityö. Toimeksiantajan ei välttämättä tarvitse olla työnantaja, vaan se voi olla muu työelämänedustaja vaikka yhdistyksestä tai liitosta. (Vilka & Airaksinen 2004, 17,19.)

Vaikkei Tajun –kulttuurikollektiivi toiminutkaan opinnäytetyöni virallisena toimeksiantajana, se oli kuitenkin ulkopuolinen taho mukana tapahtumassa. En usko, että tapahtuman luonne olisi ollut erilainen, jos ei Tajua olisi ollut mukana tässä produktissa. Yhteistyössä oli sekä hyviä että huonoja puolia. Ehdottomasti paras puoli yhteistyössä oli alkuunpääsy ja henkinen tuki. Tajun asetti raamit idealleni ja kannusti minua eteenpäin. Kulttuurikollektiivin kautta sain myös luotua kontakteja.

Toisaalta taas yhteistyö Tajun kanssa ei tarjonnut minulle aikataulutettua tiimityötä tai tarkkaa suunnitelmaa toiminnan tavoitteista. Produktin tuottaminen oli itsenäistä ja yksinäistä työtä. Lisäksi sisäisen viestinnän ja kommunikaation puutteesta oli haittaa minun omassa työssäni. Esimerkiksi kun olin jo sopinut Vakiopaineen ja esiintyjien kanssa ajasta ja paikasta, selvisikin, että myös Kirjailijatalo oli varattu kollektiivin käyttöön ja siellä olisi kulttuuriklubi. Viime hetkellä Tajun olisi halunnut vaihtaa Esittävän taiteen -klubin tapahtumapaikan Keski-Suomen Kirjailijatalolle. Syynä saattoi olla myös sekin, ettei Tajun olisi välttämättä halunut, että heidän kanssaan yhteistyössä valmistettu klubi järjestetään paikassa, jossa on kaupallista toimintaa, tässä tapauksessa alkoholin myyntiä. Mielestäni tämä seikka olisi pitänyt käsitellä alkukevään suunnitelmapalaverissa, jolloin paikaksi valittiin Vakiopaine.

Myöskään ravintola Vakiopaineen kanssa yhteistoiminta ei sujunut täysin mutkitta. Alkuun he olivat hyvin innoissaan klubista ja kävin myös paikan päällä neuvottelemassa heidän kanssaan tarkemmin illan esityksistä. He pyysivät, että välittäisin esiintyjille viestin, että he ottaisivat yhteyttä itse kukin Vakiopaineeseen ja sopisivat esityksien tarvittavasta tekniikasta. Olin hyvin kiitollinen siitä, että he lupasivat auttaa klubin teknisessä puolessa, koska heidän tuntevat omat laitteensa. Mutta käytännössä yhteistyö jäi siihen. He eivät markkinoineet tapahtumaa kotisivuillaan, jossa on lista kaikista heidän tapahtumistaan. Myöskään ravintolan aikataulumuutoksista ei ilmoitettu minulle ennakoon, eikä tapahtuma iltana ollut sellaista henkilökuntaa töissä, joka olisi hallinnut äänentoistotekniikan.

Teema

Jälkeenpäin jäin miettimään, oliko tapahtuman konsepti liian sekava. Jos ihmisillä on vaikeaa hahmottaa performanssin käsitettä, oliko Esittävän taiteen -klubi nimenä yhtään helpompi. Toki termin sisälle saa mahdutettua enemmän erilaisia esityksiä, mutta olivatko esitykset jo liian erilaisia toisiinsa verrattuna. Klubin ohjelman yhtenäisyys jäi huolestuttamaan. Lisäksi pelkäsin myös, hämmensinkö käsitteillä liikaa, vahvistinko vain esiintyjien luuloja performanssitaiteen tekemisestä vaikka vaihdoinkin klubin nimen ja teeman Esittävän taiteen -klubiksi (ks. liitteet).

Tapahtuman tuottaminen kuitenkin todisti, ettei rahaa välttämättä tarvitse tällaisten yksittäistapahtumien järjestämiseen. Ainoat materiaaliset kulut tuotannossa olivat julisteiden painatus. Julisteet ovat osa kaupunkikulttuuria ja hyvä keinoa saada näkyvyyttä, mutta nykyään internet on mahdollistanut digitaalisen markkinoinnin, jossa kustannukset ovat olemattomat. Esiintyjien ja järjestäjien palkka mahdollistaisi tapahtuman jatkuvuuden. Pidemmän päälle tuntuisi typerältä hyväksikäytöltä pyytää taiteilijoita esiintymään ilman rahallista korvausta. Toisaalta palkan maksaminen esiintymisestä erottaa selkeästi ammattimaiset esitykset amatööreistä ja esitysten vaatimustason täytyy täyttää tuottajan ja yleisön toivomat kriteerit.

Itsearviointi

Oma lähtökohtani opinnäytetyölleni oli tehdä se itselleni harjoittelumielessä, katsoa ja näyttää mitä olen kulttuurituotannon koulutuksessa oppinut. Henkilökohtainen kiinnostukseni performanssitaiteeseen antoi inspiraation työlleni, mutta toimi myös kompastuskivenä, en pystynyt erottamaan itseäni tuottajana kohderyhmästä. Olin niin sisällä performanssitaiteen käsitteen määrittelyssä ja paloin halusta tutustuttaa myös muut tähän ihanaan taiteenlajiin, että unohdin, etten ollut tekemässä tapahtumaa itselleni vaan yleisölle. Se, mikä sopii minulle, ei välttämättä sovi muille (Vallo & Häyrynen 111-119).

Toisaalta haluan uskoa, että juuri kokemani intohimo performanssitaidetta kohtaan on elementti, joka mahdollistaa yksilöllisten kulttuuritapahtumien tuottamisen. Tässä tuotannossa ongelmana oli se, etteivät kaikki esitykset olleet performanssia, ne olivat esittävää taidetta. En pystynyt viemään tuotantoa läpi samanlaisella intohimolla millä olin lähtenyt klubiani suunnittelemaan. Ehdottomasti haastavinta produktissani oli etsiä ja löytää performanssitaiteilijoita. Jos nyt lähtisin tekemään klubia uudestaan, tekisin siitä esiintyjälähtöisen. Valitsisin ensin esiintyjät, vasta sitten varaisin tilan ja ajan. Sillä nyt oli liian suuri ja loppujen lopuksi mahdoton työ löytää performanssitaiteilijoita Keski-Suomen seudulta. Lisäksi minun olisi jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa pitänyt tuoda enemmän esille tapahtuman arvopohjaa, epäkaupallisuutta ja yritystä tehdä kulttuuritapahtuma täysin nollabudjetilla.

Vaikken onnistunutkaan tuottamaan konseptiltään täydellistä performanssiklubia, tapahtuman järjestäminen tuotti minulle arvokasta kokemusta ja tietoa. Vastoinikäymisistä huolimatta sain tapahtumasta mieltä lämmittävää palautetta ja tapahtuman idea oli tavoittanut ihmisiä.

”Just tällaisia pitäisi minusta tapahtumien olla. Että otetaan tila haltuun monin keinoin. Siten myös erilaiset ihmiset voi tulla mukaan ja löytää ehkä juttuja itselleen myös omien tottumustensa ulkopuolelta.” (Nousiainen 2009).

6 POHDINTAA

Mielestäni taiteentuntemus on kulttuurintuottajalle tärkeä ominaispiirre. Työlle tulee syvempi tarkoitus, jos tuottaja pystyy kokemaan taiteenlajin samalla intohimolla kuin taiteilijatkin. Jos tuottaja ei tunne tuotantoaan, hän tekee turhaa työtä. Tuottaja on taiteilijan oikea käsi ja samalla silmät ja korvatkin (Hotinen 2002, 333). Toisaalta tuottajan pitää kyetä erottamaan itsensä taitelijasta sekä kohderyhmästä.

Kirjoitin subjektiivisen raportin opinnäytetyöstäni, koska produktin teema oli minulle niin henkilökohtainen. Kyseessä ei ollut tutkimus, vaan katsaus minun kauttani performanssitäiteeseen ja sen tuottamiseen. Monilta osin kohtasin vaikeuksia, mutta samalla sain niistä uusia kokemuksia ja näkemyksiä. Käytännönläheisen opinnäytetyön ansio onkin se, miten todellisuus ja teoria kohtaavat. Omien näkemyksien soveltaminen siihen, miten muut ja teoriat näkevät asian, on hyvin haastavaa, mutta myös mielenkiintoista.

Tämän raportin tarkoituksena oli tarkastella produktini kautta kuinka minä koen performanssitäiteen ja miten muut sen kokevat. Pyrkimyksenäni on kannustaa taidepuheeseen ja muodostamaan mielipiteensä taiteesta ja yhteiskunnasta. Lopullisia tulkintoja ei tarvitse olla, tärkeintä on keskustelu, jolla avartaa ihmisten mieltä. Varsinkin taiteilijoiden palautteista (ks. liitteet) sain vahvistusta siihen, miten performanssi nähdään hyvin eri tavoin.

Performanssi on tapa tehdä työtä tietyillä psykologisilla tasoilla ja siten kasvattaa taiteilijaa ja tukea hänen jatkuvaa identiteettinsä kehittymistä. Performanssin tapahtumien myötä taiteilija voi oppia tuntemaan itsensä syvemmin. Taiteilija nostaa teokseensa aiheet omasta elämästään ja arjestaan ja löytää niihin suhtautumistavat toisentyyppisestä todellisuudesta, performanssista. Performanssi on muutosta ja transformaatiota. Koska performanssi syntyy taiteilijasta ja taiteilijan omasta elämästä, se on sen takia aina henkilökohtaista ja monin eri tavoin toteutettua. (Hukkataival 2007, 6-7, 11.)

Minun oma yksinkertainen tulkintani performanssin määritelmästä on seuraavanlainen. Performanssi on taidetta yli rajojen ja sen ei tarvitse noudattaa mitään sellaisia sääntöjä, jotka joku muu on muodostanut. Jokainen esitys on autenttinen. Performanssi ei ole teatteria, vaan kuvataidetta. Se on käsitetaiteen ja kehotaiteen täydellinen kombinaatio, jossa materiaalina on taitelijan oma ruumis. Performanssissa pyritään vähin, mutta monimerkityksisin elein välittämään yleisölle viesti, taideteos. Performanssissa osa taideteosta on ajatus, joka taiteilijalla on sekä tunne, minkä katsoja saa. Performanssissa on harvoin puhetta ja jos on, se on hyvin yksioikoista. Monimutkaisempia puheita tulee toisinaan nauhoilta. Mielestäni performansseista tekee merkittävän taiteellinen tai yhteiskunnallinen provokatiivisuus.

Käyttämästäni lähdekirjallisuudesta sain tukea ajatuksilleni, mutta myös vertailukohtia ja kritiikkiä. Aluksi tuntui hyvin vaikealta löytää kirjallisuutta aiheesta. 1980 –luvulla on jonkin verran kirjoitettu teoksia, jotka käsittelevät happeningeja tai performanssitaidetta. Niistäkin vain murto-osa on käännetty suomeksi. Mielenkiintoista oli kuitenkin huomata, että kun performanssitaide rantautui Suomeen juuri 1980-luvulla, käännöksenä käytettiin sanaa *performance*. Performanssi suomennos oli siis tarpeen, jotta pystyttäisiin erottamaan performanssi suorista käännöksistä esityksestä *performance* ja esitystaiteesta *performance art*. Yllättäen kuitenkin huomasin, että aivan lähivuosina on kustannettu viime vuosikymmeniin verrattaen paljon alaa koskevaa kirjallisuutta. Esimerkiksi opiskelijat ovat huomanneet alan tutkimattoman kentän kiinnostavuuden. Eritoten elektroniset opinnäytetöiden tietokannat mahdollistavat tuoreen materiaalin helpon ja nopean löydettävyyden. Lisäksi Helena Erkkilän väitöskirja ”Ruumiinkuvia! Suomalainen performanssi- ja kehotaide 1980- ja 1990- luvulla psykoanalyysin valossa” valotti hyvin suomalaisen performanssitaiteen historiaa. Voimakkaana inspiraation lähteenä raporttini kirjoittamisessa toimi Juha-Pekka Hotisen ”Tekstuaalista häirintää –kirjoituksia teatterista, esitystaiteesta”. Onnistumisen tunnetta koin, kun tunsin lähdekirjallisuuden alkavan keskustella keskenään.

Performanssitaiteen tulevaisuus näyttää toiveikkaalta. Satakunnan ammattikorkeakoulussa alkaa syksyllä 2010 Suomen ensimmäinen

performanssitaiteeseen suuntautuva kuvataiteen koulutusohjelma. Tällä hetkellä Suomessa toimii yhteensä 150 performanssi- ja esitystaiteilijaa sekä -ryhmää ja heidän toimiintaansa edistämään perustettiin vuonna 2008 Performanssi- ja esitystaiteen tiedotuskeskus Presentaatio ry. (Yle 2010, Presentaatio 2009.) Myös minä aion tulevaisuudessa tehdä töitä performanssin saralla. Tämän opinnäytetyöni ansiosta sain luotua kontakteja ja tällä hetkellä olen Mind Less Company -performanssiryhmän uusi jäsen. Tavoitteenamme on edelleen kyseenalaistaa ihmisten käsityksiä yhteiskunnan normeista performansseillamme ja taidekeskusteluilla.

Opinnäytetyössäni halusin painottaa sitä, että taiteentuntemus on kulttuurituottajalle äärimmäisen tärkeää. Produktini osoittaa, ettei esimerkiksi onnistunutta performanssiklubia voida järjestää, ellei tiedetä mitä performanssi on.

LÄHTEET

Anderson Chris 2009. Ilmainen – radikaalin hinnan tulevaisuus. Suom. Kimmo Pietiläinen. Helsinki: Terra Cognita.

Arlander, Annette (toim.) 2009. Episodi 2. Esseitä performanssi- ja esitystaiteesta – Essays on Live Art and Performance Art. Teak:2009.

Brine, Daniel 2007. Tunnelmia Kuopiosta. Teoksessa Mirka Niskala (toim.) ANTI – Contemporary Art Festival 2002-2007, Aika- ja paikkasidonnaista nykytaidetta Kuopiossa. Kuopio: Savonia ammattikorkeakoulu, 34-35.

Carlson, Marvin 2006. Esitys ja performanssi – kriittinen johdatus. Suom. Riina Maukola. Keuruu: Like.

Erkkilä, Helena 2008. Ruumiinkuvia! – suomalainen performanssi- ja kehotaide 1980- ja 1990-luvulla psykoanalyysin valossa. Vammala: Kuvataiteen keskusarkisto.

Eronen, Roope 2008. Tallenteen suhteellinen itsenäisyys. Kurt Krenin ja Wienin aktionistien tallennuskäsitysten kohtaamisia. Turun yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.

Halttunen, Kati 2009. Ruumissaatto –perimätiedosta performanssiin: -Rajat katoavat. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Hirvanen, Maija 2007. Räntää kiitos. ANTI-festivaali ja olen ollut siellä. Teoksessa Mirka Niskala (toim.) ANTI – Contemporary Art Festival 2002-2007, Aika- ja paikkasidonnaista nykytaidetta Kuopiossa. Kuopio: Savonia ammattikorkeakoulu, 21.

Hotinen, Juha-Pekka 2002. Tekstuaalista häirintää – Kirjoituksia teatterista, esitystaiteesta. Like: Helsinki.

Hulkko, Pauliina 2007. Tervetuloa huomina. Teatteri lehti 5/07 8-11.

Hukkamäki, Maria 2009. Luova vastarinta yhteiskunnallisen osallistumisena - Performanssin ja aktivismin yhdistämisestä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Hukkataival, Helinä 2007. A – niin kuin Abramovic, B – niin kuin Black Market.. - Performanssin keskeisiä käsitteitä ja estetiikkaa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Taiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Juslén, Jari 2009. Netti mullistaa markkinoinnin – Hyödynnä uudet mahdollisuudet. Talentum Media Oy: Hämeenlinna.

Laaksonen, Pirta 2008. Baari Vakiopainen – Kulttuurisesti vireä olohuone. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuuripalvelujen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Marjanen, Ilkka 1999. Konenainen Laurie Anderson – taiteilija teknologian, identiteetin ja politiikan rajoilla. Jyväskylän yliopisto. Taiteentutkimuksen laitos. Pro Gradu –tutkielma.

Mäenpää, Pasi 2005. Narkissos kaupungissa. Vantaa: Dark Oy.

Oksanen, Atte 2009. Äärimmäistä kulttuuria – extreme –minuukien historiaa dadaismista Hunter S.Thompsoniin. Helsinki: Johnny Kniga.

Sederholm, Helena. 2000. Tämäkö taidetta? Porvoo: WSOY.

Päivärinne Petra 2007. Esitystaiteen kentällä - Henkilökohtainen maastokartoitus. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Vallo, Helena & Häyrinen Eija 2008. Tapahtuma on tilaisuus – tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Tietosanoma Oy: Helsinki. 2. painos.

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Vuokko, Pirjo 2003. Nonprofit -organisaatioiden markkinointi. Porvoo: WSOY.

Elektroniset lähteet:

Kontakti-improvisaatio Finland.net 2009. Viitattu 2.2 2010.

<http://www.ki-fi.net/>

Pair, poor artist in residence 2008. Viitattu 2.2.2010.

<http://poorartistsinresidence.org>

Presentaatio Performanssi ja esitystaiteen tiedotuskeskus ry. 2009. Viitattu 1.4.2010.

<http://www.presentaatio.org/yhdistys/>

Taju –kulttuurikollektiivi 2009. Viitattu 2.2.2010.

<http://kulttuurikollektiivi-taju.blogspot.com/>

Tehdas ry. 2009. Viitattu 2.2. 2010.

<http://www.tehdasry.fi/info.html>

Yle uutiset. 2010. Viitattu 1.4.2010.

http://yle.fi/alueet/satakunta/2010/01/performanssitaiteilijoita_syntyy_kankaanpaassa_1374724.html

Julkaisemattomat lähteet:

Hakkarainen, Seija 2009. Performanssiklubi. Email emma.tuononen@humak.edu 18.5. 2009.

Huhtanen, Emmi. Taju –kulttuurikollektiivin perustajajäsen. 2.2.2009. Jyväskylä. Emma Tuononen.

Kulttuuriklubi Siperia 2009. Performanssiklubi. Email emma.tuononen@humak.edu 17.3. 2009.

Turpeinen, Sirpa 2009. Performanssiklubi. Email emma.tuononen@humak.edu 13.3.2009.

LIITTEET

LIITE 1. Palaute, Jukka Oskari

"Emmää tiedä oliko mun jutussa niin kovin performatiivista otetta. Lähinnä vaan soitin. Toki yleisö voi kokea asian miten haluaa. Tietty niillähän sitä oli kovastikin jotka teki sitä juttuaan siellä kadun toisella puolella ja muualla. Ja sehän toikin koko juttuun ihan uuden viban. Siis koko tila baarissa ja sen ympärillä "järjestyi" jotenkin ihan uudelleen kun siinä oli tuo ryhmä kommentoimassa ja resonoimassa omalla tavallaan. Yksi kaveri sanoi myös, että vastapäisen talon ikkunasta katseli ja kuunteli koira uteliaanakoko keikkani ajan ja se teki hommaan jännän tunnelman. Just tällaisia pitäisi minusta tapahtumien olla. Että otetaan tila haltuun monin keinoin. Siten myös erilaiset ihmiset voi tulla mukaan ja löytää ehkä juttuja itselleen myös omien tottumustensa ulkopuolelta..

Performanssitaidetta en osaa määritellä. Usein tuntuu perf. tapahtumissa esiintyessä, että keskitytään ja analysoidaan enemmän tekemisen sisältöä ja merkityksiä kuin musiikkitapahtumissa. Ja se on hyväkin, vaikka kuitenkin hyvin harvoin nämä analyysit kohtaavat esim. omien tarkoituseriini kanssa, jotka ovat melko suoria ja musiikillisia. Ehkä saatan käyttää hieman poikkeavaa laitteistoa, mutta siinä kaikki. Toki esim. katusoittaessa kavereiden kanssa joillakin on jutut menneet aika jänniinkin suuntiin kaikenlaisen rekvisiitan myötä. Siinä vaiheessa kun mukana oli mallinukkeja poliisinhatut päässä ja kadulle ripoteltiin lölytippoja robottieläinten soittaessa soittimia aloin miettimään itsekin missä olenkaan mukana :D"

- Jukka Nousiainen, Jukka Oskari

LIITE 2. Palaute, Letto

"--- Minulla ei ole juuri kokemusta performanssitaiteesta. Olen esiintynyt bändin kanssa muutamia kertoja ja nyt sitten Leton merkeissä. Minulle Letossa esiintymisen on täysin uusi aluevaltaus. Se ei ole ainakaan helppoa eikä nautittavaakaan mennä esiintymään improvisoiden rajallisilla musisointitaidoilla vaikka yritän kyllä ottaa Leton suorituksettomana ja olla hetkessä, improvisoiden ilman arvostelua. Ehkäpä omassa Letto kokemuksessani on tärkeintä ollut tilanteeseen ja uuteen performanssiympäristöön heittäytyminen ja uskaltautuminen. Ainakin minulle tämä uusi "performanssitaiteilijan urani" on lähinnä näyttäytynyt nimenomaan hetkessä toimimisena ilman suunnitelmaa jotenkin esiintymistilanteeseen soveltaen. Oon lähinnä yrittänyt olla analysoimatta ja päästellä selllaisia ääniä kuin kulloinkin tuntuu"

- Juha Hämäläinen, Letto

LIITE 3. Palaute, Perun Perunat

”Kiitos sinulle järjestämisestä! Oli hienoa päästä lavalle. Palautteesta en keksi muuta, kuin jonkilaista suurempaa markkinointia. Luulen, että enemmän väkeä olisi tullut paikalle, jos olisivat tienneet mistä on kyse. Facebookissakin kiertänyt kutsu jäi hiukan epäselväksi, koska siinä ei lukenut itse esityksistä yhtään mitään. Harva varmaankaan lähtee aina katsomaan sikaa säkissä, joten se ainakin olisi tulevaisuudessa hyvä hoitaa. Myös muutama juliste sinne tänne auttaa aina asiaa, samoin hoitaa esiintymispaikan kanssa asiat kuntoon. Nyt oversa oli vain uusi lappu, mutta Vakkarin omassa listassa ei lukenut klubista mitään. Markkinointi on kuitenkin ainoa asia, jolla tietoisuutta saa levitettyä.

Mutta eipä lopulta hätää ollut, kyllähän paikalle väkeä lopulta saapui. Tietenkin baariympäristö on aina hiukan kyseenalainen paikka esiintyä, mutta olihan yleisö lopulta kuitenkin enimmäkseen mukana. :)

En tiedä oikein mitä sanoa performanssitaiteesta. Toisille se on työ, toisille harrastus, toisille koko elämä. Itselle se menee enemmän harrastuksen piikkiin, enkä ole niinkään koskaan hakenut esityksillä rahaa, vaikka se mukava lisä joskus onkin. Työtä pidän kuitenkin erikseen. Taide voi olla työtä, tietysti, ja esittävä taide myös. Se on kuitenkin mielestäni itsestä kiinni miten vakavasti minkäkin asian määrittelee. Esittävä itse tuo mukanaan sen myös, että performanssilla on katsojia. Luulisin, että ne kaksi kulkevat käsi kädessä ja ruokkivat toisiaan. Sitä se pohjimmiltaan taitaa olla, tai ainakin itse on sitä mieltä. Esitystä toisille”

- Jarmo Savela, Perun Perunat

LIITE 4. Palaute, Mind Less Company

Tässä minun ei niin paljon performanssitaitteeseen perehtyneen ajatusta: Performanssi on ajoittain helppoa tunnistaa, toisinaan ei ole ihan varma onko kysymys improvisaatiosta, vahingosta vaiko puhtaasti teatteriesityksestä. Itselleni sillä ei ole mitään väliä tunnistanko performanssin siihen törmätessäni - pääasia on idealla ja sisällöllä -ja minun reaktiollani.

Peformanssi vaatii tietoisien valinnan mutta joskus ihmiset toimivat vahingossa luoden performatiivisen tilanteen. Mutta ehkä minä olenkin se joka tekee katsojana asioista performanssin silloin kun kyseessä on vahinko? Mutta joka tapauksessa performanssi ja sen raamit on ennaltasuunniteltu tilanne, joka voi nojautua vuorovaikutukseen katsojien kanssa tai ei.

Pääasiallisesti ehkä ajattelisin, että performanssi ei ole teatteria -se on olosuhde, tilanne, jossa ei näytellä. Ja lopuksi live art,käyttäisinkin loppujenlopuksi Mind Lessistä termiä Live art. Mitä mieltä olet?

Lainaus englanninkielisestä wikipediasta haulla Live art:

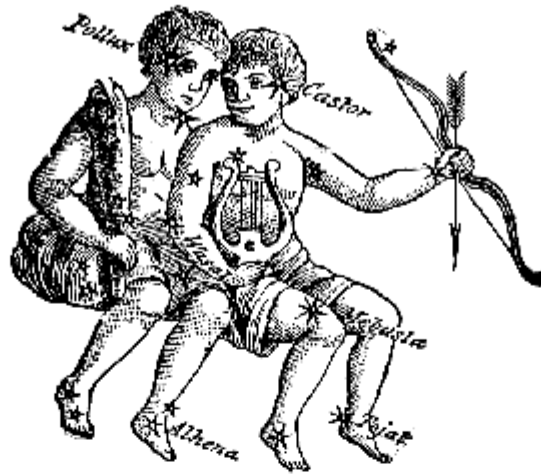
Live Art is a term used to describe all acts of performance undertaken by an artist as a work of art. The term came into usage in the United Kingdom in the middle of the 1980s to recognize both new and existing performance based work (such as Happenings) as a form of creative expression that is not only independent of the traditional visual art forms, but also of theater and dance.

The Live Art Development Agency in London describes Live Art as follows:

"Live Art should not be understood as a description of an art form but as a strategy to 'include' a diversity of practices and artists that might otherwise find themselves 'excluded' from all kinds of policy and provision and all kinds of curatorial contexts and critical debates."

Live Art can also be referred to as "time-based art", as the exploration of temporality is a key theme of recent performance based works.

- Kaisa Lipponen, Mind Less Company

TAJU

23.5.2009

KAKSOISKULTTUURIKLUBI

PIQUE NIQUE

KIRJAILIJATALO
SEMINAARINKATU 26
KLO 14-18
JONIMATTI JOUTSIJÄRVI
TOIMINTO
DJ HELENA
OPEN STAGE!
KASVISRUOKAA JA JUOMAA

ESITTÄVÄN TAITEEN KLUBI

BAR VAKIOPAINEN
KAUPPAKATU 6
KLO 19-02
JUKKA OSKARI
LETO
MIND LESS-GRINDING SYSTEMS
PERUN PERUNAT
VIE SINÄ, LEENA

MOLEMPIIN TAPAHTUMIIN VAPAA PÄÄSY

[HTTP://KULTTUURIKOLLEKTIIVI-TAJU.BLOGSPOT.COM](http://kulttuurikollektiivi-taju.blogspot.com)

(Huom. yllä oleva juliste on suunnitteluviedos, josta korjattiin virheet)

